

Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей

*Серія «Лауреати премії
імені Лесі Українки». Вип. 11*

Дотепні та повчальні вірші Григорія Фальковича

*Бібліографічна пам'ятка для читачів
дошкільного та молодшого шкільного віку*

Київ 2013

ББК 91.9:84
Д 70
УДК 016:821

Дотепні та повчальні вірші Григорія Фальковича : бібліогр. пам'ятка для читачів дошк. та мол. шк. віку / Нац. б-ка Україна для дітей ; авт.-уклад. Н. О. Гажаман. — К., 2013. — с. 20.

Авт.-уклад. Н. О. Гажаман.
Редактор Н. М. Кійко.
Відповідальна за випуск А. С. Кобзаренко.

Любий читачу!

Ти тримаєш в руках бібліографічну пам'ятку «Дотепні та глибокі вірші Григорія Фальковича» про з життя та творчість добре відомого сучасного дитячого поета. Хочемо, щоб ти запам'ятав це прізвище, час від часу читав його веселі і часто-густо повчальні вірші. А також радив читати друзям і, звичайно ж, чекав на появу нових видань цього автора.

Складається пам'ятка з двох розділів. Перший розділ називається «Про час та про себе», в якому йдеться про звичайне і незвичайне, веселе і сумне в житті поета. Він розповідає про те, як прийшов у літературу взагалі, і у дитячу зокрема. Григорій Аврамович пояснює, чому він пише такі веселі, але дуже непрості вірші. У другому розділі «Справжнє і несправжнє у міській поезії Г. Фальковича» мова йде про окремі поетичні збірки автора. Починається розповідь, звичайно ж, із книжки «Хвацькі вірші», за яку поетові було присуджено почесне звання лауреата головної премії України у галузі дитячої літератури — премії Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва 2012 року.

Про час та про себе

Вітаю вас, шановні юні читачі! Для початку — кілька загальних міркувань, може, не дуже-то й дитячих. Але ви — народ тямущий, зрозумієте все, як треба. Кожен з нас може помилятися. Навіть дорослі. І це — природно. Зверніть увагу, нам здається, що всі живі люди існують не лише одночасно, а й в одному, спільному для всіх, часі. Неправда. Ми відрізняємося одне від одного, зокрема, часом свого дитинства. Так, наприклад, моє дитинство абсолютно несхоже на дитинство моєї дочки, і, тим паче, на дитинство моєї онуки. Ясна річ, це стосується і моїх батьків та прабатьків, моїх друзів, сусідів, будь-кого. Можна сказати, що всі ми існуємо у різних «дитинно-часових поясах».

Чесно кажучи, дитиною я був дуже давно. Ви не повірите, але тоді не було ні телевізорів, ні комп'ютерів, ні «Макдональдзів», ні

реактивних літаків. Не було чупа-чупсів, йогуртів, ноутбуків, чіпсів, різних айпадів, айфонів та планшетів. Не було інтернету, персональних сайтів, кондиціонерів, мобільних телефонів. Навіть, польотів у космос тоді не було.

Київ років мого дитинства дуже відрізнявся від нинішньої столиці України — був зеленішим і затишнішим, здавався більш людяним, дивовижно-старовинним і таємничим, зручнішим для проживання. І клімат був набагато кращим, чеснішим: з морозною, сухо-сніжною зимою; ніжною та бентежною весною; гарячим літом, яке періодично охолоджувалося веселими грозами і теплими зливами; осінню — спокійною, прозорою, щедрою на плоди та жовтогарячі кольори.

Дитинство моє припало на роки страшної війни та на суворий повоєнний час. Ту війну називають Другою світовою або Великою Вітчизняною. Про неї ще й досі сперечаються, показують фільми, пишуть книжки, говорять по радіо. Для України війна розпочалася 22 червня 1941 року. Якби цього не сталося, то рівно через три дні мої батьки, всі їхні друзі, знайомі та родичі урочисто і радісно відсвяткували б мій день народження — 25 червня мені виповнився б цілий рік! Хлопчиком я вважав, що фашисти навмисне розв'язали війну, аби зіпсувати наше родинне свято. Ясна річ, що ніякого святкування не було: чоловіки пішли на фронт, а більшість жінок з дітьми виїхали з Києва — подалі від смертельної небезпеки.

Я і моя матінка опинилися у далекому Оренбурзькому краї, аж на Уралі. В ешелоні, яким ми добиралися до нашої кінцевої станції Платовка, були, переважно, родини офіцерів Київського військового округу (КВО). Батько заборонив мамі брати із собою зайві речі — лише найнеобхідніше. Мовляв, війна дуже скоро закінчиться нашою перемогою. Мій дорослий мудрий батько помилився двічі. По-перше, війна тривала довгих чотири роки, а по-друге, будь-який одяг чи речі домашнього вжитку, ой як знадобилися б нам на далекій чужині. В ешелоні було саме жіноцтво та дітлашня різного віку. Дорогою більшість дітей перехворіло на різні хвороби. Чимало з них померло просто у вагонах. Мене тоді врятувала самовіддана мамина любов, яка переборола страшну недугу.

З евакуації (так називалося тодішнє вимушене перебування далеко від рідних місць) запам'ятав небагато, майже нічого. Чомусь закарбувалося у пам'яті місцеве кладовище — з якимось похмурим дядьком із лопатою біля свіжої могили — і перший страх, навіть жах, й досі незрозуміло від чого. З маминих переказів знаю, що

доводилося голодувати, що я важко хворів на малярію, що ходив до зорганізованого у тамтешньому селі Покровка дитсадка КВО. Пізніше, з родинних документів, дізнався, що мама працювала медсестрою у госпіталі та Краснохолмському піхотному училищі, яке терміново готувало офіцерів для фронту. Фрагментарно — окремими кадрами, як у кіно — пам'ятаю багатоденну дорогу нашого дитсадка назад, до Києва. Знову довгий ешелон. Спекотне літо. Безкраї степи. Потяг із чорним димом. Вагони-теплушки. Харчування на жовтій від сонця траві, під час довгої-предовгої зупинки. Алюмінієві тарілки та виделки. Алюмінієві кружки з чаєм, які неможливо утримати — гаряче! І абсолютна неспроможність самостійно забратися знов у вагон — високо!

Повернулися до скаліченого війною Києва. На щастя, наш будинок на тодішній вулиці Леніна (зараз — Богдана Хмельницького) був неушкоджений, але зовсім поруч стояли зруйновані будівлі, які ми називали «розвалками». Хлопці ходили туди грати «у війну», а дівчатка — боялися.

Пам'ятаю День Перемоги, 9 травня 1945 року, коли нас, дітей, терміново розвезли з дитсадка по домівках у кузові відкритої вантажної машини, «полупорки». Радісно, весело, незбагненно! Ціле місто, неначе, збожеволіло: музика, сміх, пісні, сльози!.. Пам'ятаю і перші повоєнні «демонстрації трудящих». Так називалася масова хода киян центральними вулицями міста з нагоди урочистих та радісних подій. Прапори, оркестри, плакати, транспаранти, пісні... Хрещатик був зруйнований, тож основні події відбувалися на вулиці Володимирській (тодішня вулиця імені письменника Короленка), неподалік від оперного театру.

Радість всенародної перемоги затьмарювалася загибеллю у тій війні більшості з наших родичів, зокрема, і найближчих мені: мого батька (загинув у званні майора) та маминого брата, дядька Йосипа (командир танкового екіпажу, згорів живцем у танку).

Люди народжуються не для того, щоб їх забували. Ті, кого згадують, неначе продовжують існувати поряд із нами і після своєї смерті. Тож, доречно бодай кількома словами пригадати мою родину.

По маминій лінії, я киянин у четвертому поколінні: моя мама, її батьки, її бабуса і дідусь були киянами. Виходить, що моя онука, Мішель — киянка аж у шостому поколінні! А от батько народився в українському Поліссі, у селі Виступовичі — там тепер Чорнобильська зона. Він був тямущим хлопцем: у 14 років став

секретарем сільради, потім опинився у Києві — мріяв вивчитися на юриста. Жив, де станеться, підробляв, де міг, і, зрештою, здійснив свою мрію — закінчив Юридичний технікум (юршколу), навчався у юридичному інституті (у місті Москва) і став народним суддею у Ленінському районі Києва (нині — Старокиївський район, у самому центрі нашого міста). Матінці моїй випало нелегке життя. Змалечку, після смерті своїх батьків, вона залишилася сиротою, і її, зі старшим братом (отим самим майбутнім танкістом і майбутнім моїм дядьком, Йосипом) взяли до дитячого будинку, а найстаршу з дітей, 17-річну Соню, не питаючи її, видали заміж, і вона переїхала жити до іншого міста. Мамі довелося зазнати і голод, і холод, але їй таланило на добрих людей. Зрештою, щасливий шлюб, народження первістка-сина, сподівання на безхмарне майбутнє... І раптом — війна, з усіма сумними і трагічними наслідками.

Після війни ми з мамою повернулися до нашого довоєнного київського помешкання на вулиці Леніна, 22 (нині, як ви пам'ятаєте, це вул. Б. Хмельницького) — приблизно посередині між вулицями Пушкінською та Володимирською. Це був невеликий двоповерховий будиночок у закутку великого двору, попід пагорбом, на якому, якраз над нашим дахом, височіла сіра будівля військової спецшколи — там готували авіаційних техніків. Тоді курсантів цієї школи, трохи зневажливо, називали «вентиляторами». Досить частими були сварки та бійки між нашими дворовими хлопцями та майбутніми авіатехніками. За кілька років по тому спецшколу ліквідували, а натомість перевели київську середню школу № 53, в якій я тоді уже навчався. Можна трохи пожартувати і сказати, що таким чином середня освіта стала для мене ще доступнішою і ближчою. Між іншим, десь аж до 6-7 класів ми навчалися без дівчат — тоді були окремі «хлопчачі» та «дівчачі» школи. Перехід до спільного навчання був дуже непростим: недовіра, відчуження, сварки, а вже потім — перші симпатії, несміливі закохування, ревності...

Для нас, малечі, основною «територіальною одиницею» у ті роки був Двір. Пишу це слово з великої літери, оскільки міський двір, обмежений з усіх боків багатоповерховими (4-5 поверхів) будинками, був основним простором нашого існування, вільною республікою, нашим Всесвітом. Батьки залишали своїх чад у дворах, а самі бігли на роботу, і знали, що їхнє дитя завжди буде під наглядом — хай і жорстким, але надійним. Сучасні новобудови

не знають цього феномену, а тоді саме у дворах відбувалися основні події нашого життя, зароджувалися почуття дружби і товариства, виявлялися схильності й таланти, формувалися характери і життєві принципи.

Повоєнний побут був позбавлений сентиментальності. У хлопчачому середовищі панував культ героя, образом якого міг бути не лише воїн радянської армії, а й середньовічний лицар, романтичний розбійник, морський пірат, навіть кримінальний авторитет, яких, до речі, у ті роки було чимало, зокрема, і в нашому дворі, на центральній вулиці Леніна. Тому й тодішні ігри були доволі жорсткими, навіть жорстокими, нерідко із сумними наслідками. Звичними були колективні бійки: двір на двір, вулиця на вулицю. Вибухали кинуті у вогнище набої — й досі пам'ятаю наше вечірнє багаття і кольорові вогники трасуючих куль — якраз, з того, згадуваного вже пагорба над моїм будинком, де стояла військова спецшкола. Необачно і трагічно підривалися хлопці на артилерійських снарядах та авіаційних бомбах... Звичайно, залежно від віку, грали у футбол, у квача, у «козаки-розбійники», «я садівником вродився», у піжмурки тощо.

Ви ж пам'ятаєте, що ні телевізорів, ні жодної комп'ютерної техніки тоді не було — але існували книжки! І дуже активно працювали різні бібліотеки. Читав я багато, особливо, коли хворів і залишався вдома сам на сам. А хворів частенько — на ангіни та різні застудні хвороби, мабуть, давалися взнаки оті евакуаційні поневіряння по далеких чужинах. Книжок через мої руки, очі та серце пройшло чимало, та особливо запам'яталися декілька подарованих, які були моєю власністю: «Принц та злидар» чудового американського письменника Марка Твена, тоді вже подерта книжечка з прозовими творами Олександра Пушкіна, «Граф Монте-Крісто» та абсолютно зачитана, розібрана по окремих сторінках книга «Пригоди Шерлока Холмса» Артура Конан-Дойля (щоб не погубилися сторінки, її загортали у щільний синій папір, і, до речі, так вона зберігається і донині, разом із іншими нечисленними свідками мого тогочасного існування).

Ці книжки — у дитинстві, ранній та пізній юності — я перечитував безліч разів. Читав і поезію. А складати вірші почав у шкільні роки. Друкувався у стінній газеті (стіннівці) — неодмінному атрибуті тодішнього життя. Був, навіть, такою собі невеличкою шкільною «знаменитістю». Потім сам робив стіннівки,

здебільшого, римовані: мене замикали у «піонерській кімнаті» і не випускали, доки газету не було закінчено, і можна було її вивішувати у шкільному коридорі. Зараз розумію — вірші були слабенькими, щоб не сказати поганенькими та бездарними: здебільшого, про зовнішні події, суспільні явища, рідше — про погоду, про власні переживання.

Навчався я у російській школі. І там, і вдома, і на вулиці, і на роботі, і в бібліотеці, і у дитсадочку, і в поліклініці — майже всі у Києві спілкувалися й прагли спілкуватися лише російською мовою. Треба зауважити одну дуже важливу, хоча й не дуже приємну річ. На той час українська мова, фактично, була «другосортною» — чимало людей нею нехтували, її соромилися, її зневажали. Вона сприймалася багатьма як ознака провінційності, неосвіченості та безкультур'я. Сьогодні таке навіть важко собі уявити, але, на жаль, було саме так. Між іншим, для тодішніх шкіл була характерною ще одна прикмета — так звані «переростки». Раніше до перших класів брали з семи років. Але, через війну, для багатьох дітей навчання перервалося на кілька років, а для інших — воно й не починалося. Тому й сиділи в якомусь, скажімо, 2-А класі, на сусідніх партах, восьмирічні діти поруч із чотирнадцятирічними підлітками. За плечима тих переростків було важке, іноді й злочинне життя. Тому нерідко, просто серед уроків, до школи заходили міліціонери і забирали когось з однокласників.

Є такий вислів: «Всі ми родом з дитинства». Це правда. А вірші? Звідки родом вони? Напевно, теж з дитинства. Правда, збагнув я це, будучи уже дорослою, майже літньою людиною, і написавши на той час чимало «дорослих» книжок. Все почалося з того, що у мене з'явилася онука — маленька, рудувата, смішнувата і дуже симпатична дівчинка Мішель. Ото для неї я й почав писати віршики. А потім з'ясувалося, що в такий спосіб я згадую своє дитинство, про яке уже й думати забув, а воно оце повернулося до мене віршованими рядками.

Але все це буде значно пізніше. А мені ще треба багато чого дорозповісти з дитинства. Про наш двір, про голубів та голуб'ятників, а також про справжню бойову зброю, яку мав тоді майже кожен хлопець. Про знаменитий клуб «РаБИС» (клуб працівників мистецтв), куди ми, «пацани», примудрялися проходити без квитків на кіносеанси («проканати», як тоді казали) — там ми дивилися трофейні закордонні фільми, туди ходили у

бібліотеку, і саме там ми з мамою були на зустрічі з легендарним, живим, Олексієм Маресьєвим — безногим героєм війни, персонажем книжки та фільму «Повість про справжню людину».

Бажано було б дещо дорозповісти і про школу: про унікальних однокласників та колоритних неповторних учителів, про наші з ними конфлікти, а також про танці, гуртки та бійки, про несподівану пригоду на випускному вечорі...

Цікавими були б для вас і мої спогади про трирічне перебування у радянському війську — довелось побувати і артилеристом, і ракетником, і танкістом. Я служив у Білорусії, був позаштатним військовим кореспондентом, зимував на космодромі, вибирався у спеціальному кисневому «протигазі» із затопленого танка (він раптово зупинився на дні річки, під кількадеметровим шаром води)...

Далі, мені й самому хотілося б детально пригадати вступ до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка після армії, навчання у Червоному корпусі КДУ, згадати своїх відомих і не дуже відомих однокурсників, роботу в академічному інституті мовознавства тощо. Але за браком часу зупинюсь лише на двох університетських епізодах — початковому і фінальному. Отже, перший. Оскільки служити довелось поза Україною, без мовної практики, то головною небезпекою на вступних іспитах для мене був диктант з української мови. Стояло спекотне літо. Я виходив у наш київський двір зі збірником диктантів, червоним олівцем, зошитом, стільцем та цукерками. Сусідські діти, по черзі, начитували мені контрольні тексти і отримували преміальні цукерки. Так тривало рівно три дні. Я перевіряв написане — і червоним олівцем підкреслював помилки. Першого разу їх було аж 118 штук. Далі — менше й менше, і, зрештою, іспит я склав на «добре». Епізод другий. Закінчував я філологічний факультет — той, де вивчаються мова і література. Додатковою у нас була болгарська спеціалізація, і болгарську мову я опанував тоді непогано. А от ким стати не знав — літературознавцем чи поетом? От і спробував у своїй дипломній роботі поєднати обидва фахи: написав літературознавчу розвідку про існуючі переклади поеми одного знаменитого болгарського поета, а потім сам переклав цей твір і додав поетичний переклад до дипломної роботи. На моє здивування вона дістала найвищу оцінку екзаменаційної комісії. Крім того, без мого відома, її відіслали на Всесоюзний конкурс дипломних робіт у Ленінград (нинішній Санкт-Петербург), де вона

посіла перше місце, а мені було вручено красиву медаль, яка й досі зберігається у нашій родині...

Отже, якби ще трохи вільного часу, то про все це я міг би розповісти вам якнайдетальніше. А також і про інші, цікаві для мене і, можливо, повчальні для вас події, зустрічі і подорожі, радісні та трагічні випадки. Але треба завершувати наше заочне спілкування. Хіба що, поговоримо ще трохи. Про основне заняття мого життя, завдяки якому ми оце і спілкуємося із вами — про письменництво.

Письменниками стають за двох умов: коли ти не можеш не писати, і, коли те, що ти пишеш, потрібне ще й іншим людям, а не лише твоїй родині чи знайомим. Творчість — не завжди легкий та приємний процес, іноді — це тяжка, виснажлива робота. Мені пощастило: вірші самі «приходять» до мене, щоправда, без попередження і не питаючи дозволу. До того ж, трапляється це, здебільшого, вночі або на світанку. Тобто, я хронічно недосипаю, але й не скаржуся.

Ви уже знаєте, що онуку мою звать Мішель, і що саме через неї я почав писати «дитячі» вірші. А, оскільки ми сьогодні шанобливо згадуємо славетну Лесю Українку, то, мабуть, доречно сказати, що Мішель вчиться у київській гімназії, яка, за якоюсь незбагненою примхою долі, носить ім'я нашої великої поетеси. Отакий символічний збіг.

Пам'ятаю, як пишалася й водночас ніяковіла онука, читаючи у підручнику «Рідна мова» вірші свого дідуся. Може, саме тоді я чи не вперше замислився над долею власних віршів, і, взагалі, над місцем літератури у дитячому житті. Поділюся своїми роздумами і з вами. У мене, з одного боку, все, неначе, складається добре: уже вийшло та виходить з друку чимало книжок, серед яких — і окремі видання, і ціла поетична серія для дітей різного віку. Майже щомісяця з'являються журнальні публікації. Школи та бібліотеки регулярно запрошують на зустрічі. Навіть премію імені Лесі Українки отримав! Все це так... Але інколи закрадається сумнів: чи потрібні мої вірші дітям? Не батькам чи вчителям, а саме дітям — найменшеньким, школярикам, тінейджерам? Може їх ніхто й не читає, і до рук не бере? Або читає? А, може, хтось навіть вчить напам'ять чи цитує, при нагоді? Не знаю. І це незнання іноді засмучує. Не хочеться писати для нікого, говорити в нікуди. Так само почуваються й інші мої колеги.

Отже, шановні мої юні співрозмовники, від вас залежить самопочуття письменників та поетів, а, значить, якість і кількість дитячих книжок у державі. А якщо буде вдосталь гарних, правильних книжок, то й всі ті, хто їх читатиме, виростуть розумними, добрими і сміливими людьми, яких нелегко буде обдурити чи залякати. І останнє. Якщо ви хочете, аби в нашій Україні все було гаразд — читайте, читайте, читайте книжки!

З повагою до вас
Григорій Фалькович

Справжнє й несправжнє у міській поезії Г. Фальковича

*Вірші Г. А. Фальковича
актуальні, життєрадісні,
привчають дітей мислити та
бути господарями своєї долі.*

В. Зеленський

Як ти уже знаєш, Григорій Аврамович Фалькович — людина доросла, досвідчена, мудра і талановита. У своєму дорослому житті займався важливими справами. Але, як виявилось, у його душі й досі живе пустотливий хлопчик із дитинства, який любить і уміє жартувати та ще й у поетичній формі. А щоб у цьому переконатись, запрошуємо тебе ознайомитись із віршами автора на сторінках його поетичних збірок. Вони піднімають настрій, вони веселі, добрі, радісні та оптимістичні. Часто-густо схожі на байки, бо мають серйозні та повчальні висновки. Відразу зауважимо, що всю творчість поета можна поділити на три частини: вірші про тварин, чудернацькі вірші, а також поезії-замальовки з життя у сучасному місті. Почнемо знайомство, звичайно ж, із збірки «Хвацькі вірші» (худож. Ж. Мусієнко. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. — 23 с. : ілюстр.), за яку поетові було присвоєно звання лауреата премії імені Лесі Українки. Ось вірш «Брати-близнюки»:

Їх прозвали Стуком-Грюком
Після того, як вони
Прибивали ноутбуком
Фотокартки до стіни.
Бідний батько! Бідна мати!
Так не можна нервувати.
Аж змінились на лиці...
Не хвилюйтесь — можна взяти
І до стін поприбивати
Інші фотки, а не ці!

Чому ж так розхвилювались батьки? Невже дійсно через світлини.
А, можливо, тому, що їх прибивали ноутбуком. А ти як вважаєш?

Незвичайний вірш «Іменник», у якому аж 42 речення. На перший погляд багато. Але усі вони вмістились у три строфи, бо кожне речення — окреме слово, та ще й одна і та ж частина мови, що називається іменник. Як прочитаєш цей вірш, то знатимеш, який він, той іменник. А ще дізнаєшся, як і де відпочивали герої вірша. Ось вірш-загадка «Чим кого нагодувати?»:

Кам'яним місточком
строго за росточком
йшли собі: курчатко,
за ним — каченятко,
кошеня — собаченя,
телефон і слоненя.
Йшли вони через місток
на обід у дитсадок.
А в меню, з моєї ласки,
був банан, кільце ковбаски,
батарея в целофані,
сир солодкий у сметані,
ряска й блюдечко пшона...
А проблема в нас одна —
конче треба відгадати,
чим кого нагодувати...

Спробуй, розглядаючи малюнок до вірша, написати відгадки до цього вірша також у поетичній формі. А ось у вірші «Непоспіхом,

наспівуючи Баха» йдеться про черепаху, kota, гадюку, дикобраза і ... поета. Що ж їх, таких різних, об'єднує? Усі тварини — прихильники різної музики: класичної, народної, джазової, попсової. А от поет любить розкошувати у тиші. Хоча, не проти дружити з усіма любителями музики, як тваринами, так і людьми.

Цікаву картинку описав (а художник намалював) поет у вірші «Хто на повідку». Господар гуляє з собакою, яка так рветься з повідка, що у нього аж рука болить. З цього приводу господар такси думає так: чому ж ця тварина така спритна і швидка. А що ж думає песик? А песик міркує по-своєму:

Тягну я на повідку
Цю істоту нележку.
Ну, чому ж вона така
Надто неповоротка?
Автор вірша підсумовує:
Так воно у світі є,
Кожен думає своє.

«Не давайте мені їсти» — вірш про ненажеру, який наївся так, що «йому у рот уже не пролізе навіть шпрота, навіть макова зернина, чи зернинки половина». Як ти гадаєш, скільки часу він не збирається їсти? Аж п'ять хвилин. А потім знову розпочне об'їдатись. І що з того вийде?...

За змістом усі вірші збірки веселі, доброзичливі, добрі, одним словом, — хвацькі. До того ж вони добре проілюстровані художником Женьком Мусієнком.

У книжці віршів Г. Фальковича «Про котів та про собак» (намалювала Н. Ярова. — Л. : Вид-во Старого Лева, 2012. — 29 с. : ілюстр.) головні герої — наші хатні та дворові друзі — коти і собаки. Мова йде про різні породи: добермана, таксу, бультер'єра, фокстер'єра, болонку. Але любляють вони усі одне — ковбаску і сир, прогулянки і затишок. Їхню поведінку, звички — справжні і уявні, відтворює Г. Фалькович на сторінках видання. А художник Наталя Ярова вправною рукою зобразила зовнішній вигляд тварин. Гортаючи сторінки збірки, ти легко запам'ятаєш тексти віршів та зовнішні «образи» тварин. Хоча не у всіх собак райське життя. У вірші «Собаче оголошення» песик у відчай написав таку об'яву:

Шукаю господаря. Кепсько в житті,
Якщо проминає життя в самоті.
Шукаю вже місяць — не день, не годину.
Шукаю: господаря, друга, людину!

Коти у книжці живуть своїм життям у різних країнах, наприклад:
Коти у Китаї вдягають котон,
оскільки синтетика там — моветон.
Вся одіж котяча, доросла й дитяча,
Натільна і ззовні на чистій бавовні.

Що воно за слово «моветон»? Запитай у дорослих, вони тобі пояснять його значення. А наші українські коти геть усі пухнасті гарновусики. До того ж чесні, акуратні, не люблять зранку їсти комп'ютерних мишок, як у вірші «Про кішку і комп'ютерну мишку» (тобі, звісно ж, відомо, що це не та мишка, яка живе на полі). Читаючи вірші збірки «Смик-Тиндик» (ілюстр. В. Юдіної. — Х. : Мікко, 2009. — 71 с. : ілюстр.), ти не лише посмієшся, а ще і багато про що дізнаєшся, зустрінешся з дивними істотами, які живуть лише у віршах Григорія Аврамовича, і знайомство з якими примусить тебе «включити» свою уяву. Це Дикопас багрянний, Бундячок, Дробот дивний, Жовтопшик, Шалахмунеси, Хропсопе, болотяна Дротянка. А ще хотілося, щоб ти підказав героєві вірша «Я ходив, шукав природу» де її знайти. Бо він де тільки її не шукав: і на городі, і в лузі, у лісі, у саду. Бачив усе: огіркові грядки, лелек, квітковий щедроцвіт, бджолу і kota, верболози, медові груші, райдугу «зливи, гори, береги». А природи не знайшов. У збірці є різні побажалки, присиплялки, вибачали, які ти можеш вивчити. На сторінках збірки можна зустрітися з казковими кіньми, яких можна побачити лише уві сні, їдучи у потязі:

І тільки у сьомім, у спальнім вагоні
Чекали світанку замріяні коні,
Злітали над потягом, над перегонем,
Когось виглядали над сьомим вагоном
І знов повертались крізь вікна бездонні —
Звичайні — казкові — небачені коні:
Без яблук і в яблуках, сині й червоні,
Копита — посріблені,

Гриви — розвітрені,
Крила — прозорі,
Очі як зорі.

Безумовно тобі сподобається вірш «Броня зиму малювала». У ньому йдеться про дівчинку, яка серед спекотного літа тепло одяглася і... намалювала зимовий пейзаж:

Іній. Сніг. Замерзлі ріки.
І мороз, мабуть, великий,
Бо з малюнка до кімнати
Стало вітром завівати,
І, здалось, ось-ось до ніг
Тихо ляже справжній сніг...

Малюнок вийшов настільки переконливий, що мама Броніслави, розглядаючи його, розхвилювалась, щоб дочка не застудилась.

Григорій Аврамович пише для дітей переважно веселі вірші, але нагадує й про те, що життя різне — у ньому сум і горе бувають нарівні з радістю і добром.

«Ти не завжди повинен реготати — Людина має право й сумувати», — говорить поет. Дуже гарно це засвідчує вірш «Сумна історія» із однойменної збірки (мал. С. Бялас. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2010. — 47 с. : ілюстр.). Його героїня — твоя ровесниця. Їй не дуже радісно живеться: її тато й мама розлучились і не живуть разом. Життя стало зовсім не таким, ніж тоді, коли сім'я була повноцінною. Дівчинка міркує так:

Схожа я на маму й тата —
Щастя з того небагато.
Що мені ті ваші «Барбі»,
І цукерки і м'ячі...
Я не знаю, що робити,
Так не можу далі жити,
Я не хочу так, як мама,
Тихо плакати вночі.

У цій збірці багато «пояснювальних» віршів. Читаючи їх, дізнаєшся, що таке дует і квартет, рандеву і бацила, що таке культура харчування, які різні звички у земних істот. А також про те, що

перш, ніж щось робити, не завадить подумати, як це робити, чим і з ким. Точно так, як це роблять у вірші «Дятел Стук та дятел Грюк».

Тож вони лише дзьобами,
Не крильми і не лобами,
Нищать погань лісову:
Шашіль, гусінь та черву.

А для чого ж їм лоби?
Я таке скажу тобі:
Щоби знати, де довбати,
Щоби знати, чим довбати,
Треба й дятлу розум мати.

«В тебе хочу я спитати» — вірш з багатьма запитаннями, дуже непростими. На багато з них, ми впевнені, правильної відповіді ти не знаєш. Бо стосуються ці питання природних явищ, світу, у якому ми живемо. Але ось прочитай його уважно і поміркуй:

Хто привчив пташок літати?
А, можливо, знаєш ти,
Хто навчив джмеля густити?
Хто навчив іржати коня,
Сонце — сходити щодня,
Місяць хто підмолодив,
Грушу хто підсолодив.
Хто бузку звелів цвісти?
Я додумався.
А ти?

Повернемось до гумору. Ти не залишишся байдужим, коли ознайомишся з віршем «Театрали». Це своєрідний вірш-загадка. У ньому начебто мова йде про вистави різних київських театрів — опери та балету, оперети, драматичного, що їх відвідують герої вірша — завязаті театрали. Але чи це справді так? Чи справді їм подобаються вистави у театрах? А можливо, вони у театрах бачать щось інше. Наприклад, театральні буфети, де є:

сік вишневий, «фанта», сир,
і цукерки, і пломбір,
вафлі, тістечка, паштет.

Так що ж головне у театрі?

Збірочка «Фікулі» (від 9-ти років ... і далі / худож. Я. Гавриш. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2011. — 47 с. : ілюстр.), яка вийшла у серії «Для дотепного віку», містить дотепні вірші. Малюнки в ній теж незвичайні, є, навіть, намальовані догори дригом. Тут ти знайдеш уже знайомі вірші та багато нових, яких не було у вищезгаданих збірках. У вірші «Я й не думав» герой дивується з раптової зміни пори року — приходу зими, коли перший сніг навіює однакові мрії малим дітям і літнім людям. У вірші «Роман про карабан» автор сплутав букви Б і К, однак, зумів розповісти цікаву пригодницьку історію. Ще й закінчив вірш таким закликком:

Але і ти — у цьому суть!!!

Ти й сам завжди уважним будь:

з початку й до кінця.

Ще на сторінках цієї збірки ти прочитаєш про корову, яка живе у міській квартирі, їздить ліфтом, ще й частенько вимовляє англійською мовою слово «Please». У вірші «Пітон» йдеться про пітона, якому набридло його нудне життя. Йому захотілось «інших декорацій, світла, музики, овацій». І плазун вирішив радикально змінити життя:

І тепер на круглій сцені,

А точніше, на арені,

З булавою і м'ячем

Він працює циркачем.

І ти, коли відповідно складуться обставини, не бійся змінити своє життя. Є тут вірш про верблюдів, які колись були поганими людьми, а потім у процесі еволюції стали нормальними тваринами. І з того часу:

Проплигло чимало літ.

Вже давно чекає світ,

Флора, фауна й т.д. —

Чи Верблюд не підведе,

Чи наступний зробить крок,

Як то кажуть, до зірок:

Від нормальної Тварини —

До нормальної Людини.

Не можна обійти увагою поезію «Все востаннє, вперше все», у якій закладено глибокий зміст — колообіг життя.

Кажуть, що довкола нас
Все зникає повсякчас —
щохвилини і щодня...
Це не правда. Й не брехня.
Хай усе колись було,
Хай зникало й знов цвіло,
Знай, що кожна мить земна —
Первина і дивина:
Не барися — ось вона!

А хто ж такі фікулі, що це за дивне слово, яке дало назву збірці?
Як стверджує автор, з фікулів чого тільки не роблять: олію і брилі,
джинси і доміно, пароплави і щось для літаків, коров'ячі жуйки,
коли вони римигають, і ще багато різноманітних речей. От тільки
ніхто не знає, де їх добувають і які вони на вигляд. Ніхто, крім,
звичайно ж, автора вірша. Бо він:

Це слово сам придумав
Позавчора уночі,
На канапі лежачи.

Ось така смішна й серйозна творчість у поета.

Григорій Аврамович народився і живе у Києві — це його рідне
місто. «Географія» нашої столиці відбивається у його творчості.
Завдяки його віршам можна побувати на Лук'янівському базарі,
пропливти Русанівським каналом, подивитись вистави у театрах,
відвідати Поділ, пройтись бульваром Василя Перова тощо. Ми
впевнені, що прочитавши розповідь про нього, ти охоче читатимеш
веселі, дзвінкі, іронічні і повчальні вірші Г.А.Фальковича.

Список книжок поета, рекомендованих для читання.

Абетка / Г. Фалькович ; ілюстр. Т. Морозко. — Х. : Mikko : Прінт-Сервіс, 2011. — 71 с. : ілюстр.

Засинає ліва ніжка : від 5-ти до 7-ми років ... і далі / Г. Фалькович ; мал. Є. Гудюк. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2008. — 47 с. : ілюстр. — (Для дотепного віку).

Про жабку Гапку : від 5-ти років ... і далі / Г. Фалькович ; мал. С. Бялас [та ін]. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2008. — 35 с. : ілюстр. — (Для дотепного віку).

Про котів та про собак / Г. Фалькович ; намалювала Н. Ярова. — Л. : Вид-во Старого Лева, 2012. — 29 с. : ілюстр. — (Вірші на дотепний смак).

Смик-Тиндик / Г. Фалькович ; намалювала В. Юдіна. — Х. : Mikko, 2009. — 71 с. : ілюстр.

Сумна історія: від 7-ми до 9-ти років ... і далі / Г. Фалькович ; мал. С. Бялас. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2010. — 47 с. : ілюстр. — (Для дотепного віку).

Хвацькі вірші / Г. Фалькович ; худож. Ж. Мусієнко. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. — 23 с. : ілюстр. — Приплетено до кн. : Бешкетні вірші / Г. Малик, А. Усачов, Д. Харме, О. Кушнер. — К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. — 9 с. : ілюстр.

Чудер-наський Зоо / Г. Фалькович ; худож. Є. Ройтман. — К. : Грані-Т, 2007. — 24 с. : ілюстр. — (Для дотепного віку).

Фікулі : від 9-ти років ... і далі / Г. Фалькович ; худож. Я. Гавриш. — Т. : Навч. кн.-Богдан, 2011. — 47 с. : ілюстр. — (Для дотепного віку).

Зміст

Любий читачу!	3
Про час та про себе.	3
Справжнє й несправжнє у міській поезії Г. Фальковича.	11
Список книжок поета, рекомендованих для читання.	19

Комп'ютерна верстка Н. М. Кійко.
Підписано до друку 22. 04. 2013 р.
Зам. № 7. Тираж 75 прим.